

Biblioteca de Literatura Patuet II: «À fer puñetes...»

Isaac Donoso

Cita bibliográfica: Donoso, Isaac. «Biblioteca de Literatura Patuet II: «À fer puñetes...»». *Revista Argelina* 20 (2024): 75-80. doi: 10.14198/RevArgel.28374

Introducció

En aquest segon número de la «Biblioteca de Literatura Patuet», reproduïm la columna que, sota el títol de “Crònica local valenciana” va aparèixer el dimecres 9 de gener de 1935 al periòdic *Le Margailon. Dromadaire, Comique y Dorbafique*. Es tracta d’una crítica dirigida a l’abat Gabriel Lambert, aleshores alcalde d’Orà (1934-1941). El seu autor signa baix el pseudònim d’El Gat del Bilage Carto, i el títol de la columna és el molt eloqüent «À fer puñetes...».

L’Abbé Lambert és probablement un dels més polèmics polítics d’entreguerres, entre altres coses per la seua política xenòfoba contra jueus i musulmans, i la gestió de l’aigua de la ciutat. Una referència clau d’aquest període és Edgar Attias, *Oran au temps de l’abbé Lambert* (Montpellier, Mémoire de Notre Temps, 2004).

Pel que fa a la qüestió d’aigua —un dels temes principals del text, inclòs dins dels al·legats contra la corrupció—, l’autor planteja sarcàsticament els diversos medis, onerosos, que Lambert ha gestionat per a portar aigua a Orà, a costa de la qualitat i del preu que paguen els ciutadans. De manera interessant, es pot veure un vídeo de <www.atelierdesarchives.com>, mitjançant youtube, en el qual apareix el famós Lambert caminant per espais àrids a la recerca d’aigua, amb un estrany artefacte en funció de saurí.

Per altra banda, a la coberta del periòdic hi apareix una caricatura signada per Rob, on hi són l’abat Lambert amb algunes dones i païos —de vida sospitosa— al voltant d’una taula plena d’embotits i vins. En veritat, la reproducció gràfica en dibuixos còmics i caricaturescos del personatge susdit, pareix que

Autor: Isaac Donoso, Universidad de Alicante, isaacdonoso@ua.es, <https://orcid.org/0000-0002-9637-7915>

Licència: Este trabajo se comparte bajo la licencia de Atribución-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons (CC BY-NC-SA 4.0): <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

va ser una dominant, i són moltes les recreacions que s'han fet de l'abat Lambert. Per exemple, un recent còmic de la *Nouvelle Bande Dessinée* francesa, de la ma de Joann Sfar, dibuixa entre els seus personatges a aquest abat de polèmic record per als habitants d'Orà, als àlbums de *Le Chat du Rabbin*. En Espanya han sigut editats i traduïts per l'editorial Norma, amb el nom de *El gato del rabino*.

Finalment cal fer esment de la llengua, amb una ortografia allunyada de la norma (de qualsevol norma) i reproduïda segons la parla, amb influències franceses al lèxic (meria, bilage) accents (à; réunions, eï) i els dígrafs (djornal, mitch, djunts), el típic apitxament (acho, queches), la unió del pronom feble (suportalo, donarli), algun castellanisme (límpios, bolsios), i caiguda d'oclusiva intervocàlica (estafaors, treballaora). Reproduïm el text, naturalment, respectant de forma escrupolosa tots els detalls de llengua, grafia i format, amb una edició paleogràfica que deixa el text sense intervenció més enllà de la disposició moderna.

Text

Cronica local valenciana

À fer puñetes...

Un añ pronte que Lambert es alcalde de Ora, y tot son queches y maldiciones contra el cura. No se pasa dia sin que la Meria devinga, siga el teatro di barallos entre conseyes, siga de abusos que permetichen al cura y a seus amics de implirse es bolsios. En atre siti, ya fa temps que la populacio auria tirat a fora tota la banda de embusteros y de estafaors can entrat en la Meria unicamente pa servir es interesos personals de ellos y no es interesos de nostra pobra ciudad.

Lambert a dit y escrit en el djornal « Oran-Matin » (un periodic que ya no litche per embustero) que avia trobat **un riu de trenta mil cubos** de aiua dol-sa. En es réunions, avia prometit treball as obrers, de fer camins ben límpios, bachar el preu de la via y una felicita a donar envedja as principals capitals del mon entregue.

Accions bones y promesas fan dos.

A penes a devengut amo de la Meria, la primera coza que a fet a segut de anar à Alger y de tratar en Blachette. La covencio que a firmat en echa riquis-

sima persona sin el consentiment de la poblacio (may a parlat en es réunions de éché contrato) nos dona la obligacio de suportalo mes **de trenta** años, de pagar el aïua el preu fort (que siga dolsa u sala, mes **sala** que dolsa) y de donarli mes de noranta milions. Tots son aventadjes pa Blachette : pa nos atros, pagar y callar...

No es tot.

Ultimament, el Conseye municipal a votat 500 mil francs (mitch milio) pa buscar aïua. Paque eche trebail ? Paque tan de diner, del moment que el cura avia trobat un riu de aïua pura com el cristal y dolsa com la regalasia ? De dos cozes una : u no te el précios liquide, y entonces nos a engañat, u la te y no la dona perque esta sala ? No ay dos maneres de tratar la custio.

Com calificar echos actos, sino que el pare Canuto a vengut à Ora i unicamente pa umplirse es bolsios a la salut nostra ; pa la diverticio de la Carganera y de la Palomina ; mindjar tots djunts gaspachos y calderos, y prendre bones boratcheres.

Quina vergoña pa Ora y es Margailons ! Quina locura de aver fet de Lambert, el alcalde de una ciudad tan onesta y tan treballaora !!!

Acho es una locura

Del pio Lambert, el cura,
De donar de la comuna
Tota una fortuna.
Pero que fadja atencio
De nos atres y del « Margaillo »
Sem bons tchicots, de via onesta.
Que fadja, eï, juergues y resta ;
En una volta ya pagara
El mal que fa a tot Oran.
Margailons ! estem be decidits
A viure en paz y bon samios,
Pa tirar a pique el cura
En el carro la basura.
Sera la unica manera
Denviar, eï y la Carganera
A San-Flour, fer mil puñetes.

Salut ! Pesetes

Y... forsa en es castañetes.

El Gat del Bilage Carto

Apèndix iconogràfic

Rotatiu de *Le Margailon*

De nos atres y del « Margaillo »
Sem bons tchicots, de via onesta.
Que fadja, eï, juergues y resta :
En una volta ya pagara
El mal que fa a tot Oran.
Margaillons ! estem be decidits
A viure en paz y bons amios,
Pa tirar a pique el cura
En el carro la basura,
Sera la unica manera
Denviar, eï y la Carganera
A San-Flour, fer mil puñetes.

Salut ! Pesetes
Y... forsa en es castañetes.

EL GAT DEL BILAGE CARTO.

Final de la columna i pseudònim

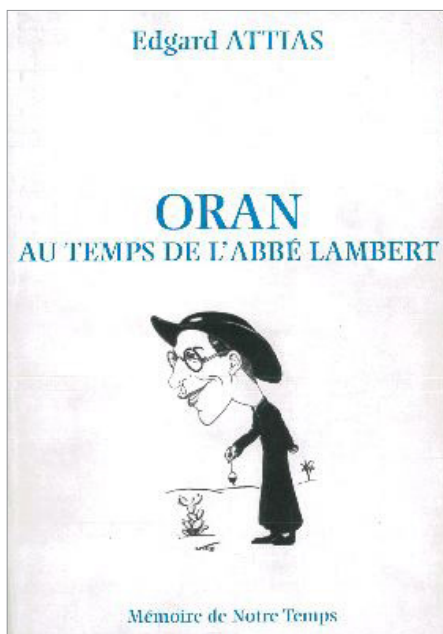
Retrat de l'abat Lambert

L'abat Lambert actuant de saurí a la recerca d'aigua,
segons vídeo de www.atelierdesarchives.com
en pàgina de <https://www.youtube.com/watch?v=INtURaSg1Nk>

Caricatura de portada del número on apareix la columna

Portada del llibre d'Edgar Attias, amb caricatura de Lambert i el seu artefacte saurí

Personatge de Lambert al còmic *Le Chat du Rabbín*